

Želela sem delati odgovorno in pošteno, kot sta me učila starša

Pogovor z go. Slavko Janša

✂ Erika Ašič

Gospa Slavka Janša je predsednica Območne skupnosti Zahodna Dolenjska v Društvu katoliških pedagogov Slovenije. V letu 2014 OS Zahodna Dolenjska praznuje 20-letnico obstoja.

To je razgibana območna skupnost, ki svojo dejavnost namenja strokovnim, vzgojnim in duhovnim vsebinam. Slavka Janša je bila rojena leta 1953 v Novem mestu. Je mati dveh otrok in babica sedemletni vnukinji. Za seboj ima bogato poklicno pot, kar lahko zaslutimo iz pogovora z njo.

Kako se spominjate svojih začetkov dela v šolstvu?

Spomini sežejo prav na začetek moje poklicne poti. Učiti sem začela kot absolventka Pedagoške akademije, smer razredni pouk. V službo me je povabil ravnatelj domače osnovne šole, in sicer za poučevanje glasbenega pouka in pevskega zbora. Po dobrem mesecu poučevanja je potrkal na vrata učilnice sekretar občinskega komiteja ZKS in prosil za pogovor. Naštel mi je, kaj vse delam za župnijo, in predlagal, naj hodim, če že moram, ob nedeljah k sv. maši v drugo faro in naj se bolj aktiviram na družbenopolitičnem področju. Po temeljitem razgovoru sva se razšla s stiskom rok in odtlej nisem imela nikoli več nobenega opravka s predstavniki takratne oblasti.

Ko sem diplomirala, sem se redno zaposlila v OŠ Šmarjeta, kjer sem

Slavka Janša

dopoldne poučevala športno vzgojo dekleta na predmetni stopnji in spoznavanje družbe v 5. razredu, popoldne pa 3. razred. Delo je bilo zanimivo, a sem želela študirati naprej. Že jeseni naslednje šolsko leto sem se vpisala v redni študij 3. letnika pedagogike na Filozofski fakulteti (FF) v Ljubljani in odšla spet med študente. Med študijem sem živela pri sestri v Kamniku, kjer so mi pred diplomom ponudili mesto učiteljice v 1. razredu v Zavodu za invalidno mladino. Spomnim se, da sem imela samo šest ali sedem učencev, dela pa vrh glave. Ena deklica je ves čas pouka sedela privezana v invalidskem vozičku, prav

tako tudi učenec z mišično distrofijo.

Ob koncu študija na FF sem se poročila in se preselila k možu v Kočevje. Tam sem dobila po rojstvu prvega otroka delo v podaljšanem bivanju. Bilo je izredno naporno. Na eni strani so bili učenci, naveličani šole, saj so imeli za seboj že pouk, na drugi strani pa zahteve učiteljev in staršev, da morajo otroci v tem času narediti vso domačo nalogo in se še kaj naučiti. Najhujši so bili zame slabi odnosi z nekaterimi razrednimi učiteljicami otrok v moji skupini podaljšanega bivanja.

V pol leta, kolikor sem delala v podaljšanem bivanju, sem dokončala študij pedagogike in se jeseni znašla v tovarni

Melamin kot referentka za izobraževanje, saj mi šola ni mogla ponuditi kaj več kot delo v podaljšanem bivanju. Toda tako rekoč že prvi dan zaposlitve so mi kot začasno dodelili še delo referentke za kadre, kar sem opravljala vseh pet let, kolikor časa sem delala v Melaminu. Delo je bilo zelo zanimivo, še posebej stiki s štipendisti in urejanje tovarniškega glasila. Sčasoma me je začelo marsikaj motiti. Dokončno sem se odločila oditi, ko so me skupaj s sodelavkami v našem oddelku pri prvem urejanju plačnih razmerij degradirali na raven srednje izobrazbe.

Z malo upanja, da bom sprejeta, sem se prijavila na razpis za sveto-

valko za kadre v Občini Kočevje in uspela. Na Občini Kočevje sem bila zaposlena polnih sedem let. V tem času je prišlo do osamosvojitve Slovenije. Treba je bilo postaviti občinsko strukturo, od statuta do poslovnikov in raznih pravilnikov, izpeljati volitve itd. Seje (najprej skupščinskih zborov, potem občinskega sveta in odborov), za katere sem strokovno odgovarjala kot sekretarka, so postajale težke, moreče, delegati oz. člani občinskega sveta pa vedno bolj zahtevni. Odnosi med sodelavci so se začeli z uveljavitvijo večstrankarskega sistema krhati do te mere, da sem se odločila za vedno zapustiti ta sektor. Prav mi je prišla razdelitev ene velikanske osnovne šole na tri manjše leta 1992. V eni od teh osnovnih šol sem dobila mesto pomočnice ravnatelja in svetovalne delavke, kar sem z enoletno prekinitvijo opravljala do upokojitve leta 2011.

Kako ste bili pripravljeni na vstop na področje šolstva (kako so vas v sklopu izobraževanja pripravili na to)?

Na prvo zaposlitev v šoli, leta 1979, sem prišla kar dobro pripravljena s Pedagoške akademije. Imeli smo dobre profesorje, veliko praktičnih nastopov in skupnih analiz. Imela sem to srečo, da je moja generacija prva študirala v dislociranem oddelku v Novem mestu. Skupaj z nami je študirala tudi velika skupina učiteljev praktikov. Ves čas smo se družili in pogovarjali, tako da so nas dobro podkovali. Celo glede vzgoje so obstajala sicer nenapisana, a vendar jasna pravila.

Drugače je bilo ob mojem drugem vstopu v osnovno šolo po 12 letih dela v gospodarstvu in občinski upravi. Med službovanjem na Občini Kočevje sem sicer opravila pedagoški strokovni izpit, a ko sem zagovarjala nalogo, nisem bila v stiku z učenci. Spominjam se, da sem kar hlastala vso strokovno literaturo, na katero sem naletela. Najtežje mi je bilo vzgajati, ker so bila vzgojna načela in pravila že zabrisana. V letih, ko nisem bila prisotna na področju vzgoje in izobraževanja, je vanjo vdrla permisivna vzgoja, ki ji nisem bila kos.

Katere so bile večje ovire/težave pri vašem delu? Kje ste našli moč za premagovanje različnih ovir?

Največja ovira na moji poklicni poti je bila v meni, in sicer ta, da sem želela delati tako odgovorno, pošteno, strogo, kot sta me naučila starša. Mislila sem, da bodo tako ravnali vsi moji sodelavci; da se bodo tako obnašali do svojih otrok, kot so se do mene moji starši, in da bodo otroci ubogali na besedo, kot sem jaz ubogala domače ali tuje ljudi.

Moč sem našla v enako mislečih sodelavcih, zato sem hodila na strokovna posvetovanja, kjer smo se srečevali z vseh koncev Slovenije. Moč za delo sem našla v nekaterih članih DKPS. Največja tolažba in vir moči pa so bili moji domači. Glede strokovnega dela sem najbolj hvaležna svakinji, ki je bila takrat tudi učiteljica in mi je znala prisluhnuti in svetovati, pa sestrām, s katerimi smo še danes povezane, ter mami. Pomemben vir moči je tudi moja intuicija, moj značaj, ki se nikoli ne preda. V sebi znam predelati probleme, se umakniti in posuti s pepelom, če čutim, da je treba, ter spremeniti ravnanje.

Česa se z veseljem spominjate, ko gledate nazaj na prehojeno pot svetovanja v šolstvu?

Z največjim veseljem se spominim dogodkov, povezanih z učenci. Za vedno bo ostal v mojem spominu učenec s posebnimi potrebami, ki sem mu postala že v drugem razredu nadomestna mama. Imel me je zelo rad. Do njega sem se obnašala kot do lastnega sina. Ko se je letos poslavljaj iz osnovne šole, me je na dan valete obiskal z veliko rožo iz papirja in vstopnico za valeto.

Z veseljem se spominjam staršev, ki so marsikdaj prišli v pisarno jezni, razočarani, zaskrbljeni, odšli pa pomirjeni, zadovoljni. Spominjam se obupanih učiteljev, ki sem jih včasih samo poslušala ter tu in tam rekla kakšno vzpodbudno besedo. Spominjam se obeh ravnateljev, s katerima sem razmišljala, kaj bi še lahko storili za izboljšanje kakovosti pouka in pozitivno samopodobo naših učencev.

Kakšni naj bodo odnosi med učitelji in starši ter otroki?

Zagovarjam trditev, naj bo odnos učitelja do staršev spoštljiv in profesionalen. V komunikaciji med učiteljem in učencem ali med učiteljem in starši nikoli ne bi smelo priti do osebnih žalitev. Na strokovnem področju bi moral biti učitelj suveren in odločen. Do otrok naj bi bil prijazen in pošten. Poleg pomena znanja bi se moral zavedati tudi pomena vzgoje, graditve odnosov, vzgajanja odgovornih, socialno občutljivih in samostojnih osebnosti.

OS Zahodna Dolenjska letos praznuje 20-letnico. Kako se spominjate začetka združevanja katoliških pedagogov na Kočevskem? Kaj ste v tistem času iskali v teh združenjih?

Na Kočevskem je bil pobudnik ustanovitve DKPS prof. Mihelič, ki sem ga osebno slabo poznala. Organiziral je predavanje v Ribnici. Najbrž me je pritegnil naslov, zato sem šla. Ko je na koncu predlagal ustanovitev društva, sem bila takoj za to, saj sem čutila potrebo, da se verni učitelji povežemo in preštejemo. Da se bomo lahko med seboj vsaj pogovarjali brez dlake na jeziku. Organizacija lahko da moč in strokovnost. »Ne bodo nas mogli več preglasiti,« sem takrat naivno mislila. Iskala sem sogovornike, vsebino predavanj, ki je bila drugačna od uradne; če bi bilo treba, pa tudi kdaj malo oportuno ravnanje.

Ste čutili kakšne ovire, pritiske v okolju (v kolektivu, širšem okolju), glede na to, da ste delali v šolstvu, ko ni bilo zaželeno biti katoličan?

Razen že opisanega pogovora s partijskim sekretarjem pritiskov nisem čutila. Sem pa po nekaj poskusih uvidela, da brez politične podpore ne bom mogla nikoli zasesti vodilnih položajev v družbi, za kar mi danes niti ni žal.

Vaše okolje (kočevsko področje) je v današnjem času zelo bogato z drugače mislečimi (različne narodnosti, veroizpovedi, ateisti ...). Kaj je najbolj pomembno za spoštljivo sobivanje?

Res je. Kočevsko je zelo raznoliko glede narodnosti in veroizpovedi. Kdor ne najde skupnega jezika, mislim, da v Kočevju težko shaja, še posebej v šoli in ostalih javnih službah.

Sama se tega zavedam, odkar sem se preselila z 'mehke' Dolenjske. Odločilno pri vzpostavitvi in ohranjanju primernih odnosov je, da v vsakem človeku vidiš nekoga, ki ga v osnovi spoštuješ, ter toleriraš njegovo vero in kulturo. Do ljudi sem odkrita, prijazna. Nikoli nikomur ne odrečem pomoči, če je le v moji moči. Nikoli mi ni žal prisluhniti človeku, ki bi mi rad kaj povedal ali me potrebuje. Marsikdaj pravim, da prijaznost nič ne stane, zato ne skoparimo z njo.

Kakšna je vloga Društva katoliških pedagogov Slovenije danes?

Menim, da se moramo še vedno odkrivati, dokazovati in dopovedovati ljudem, da obstajamo.

Društvo naj si prizadeva, da bomo člani prepoznani v šolah, okolju in družbi kot tisti, ki v resnici živimo evangelijsko naročilo. Morali bi biti varuhi resnice in poštenosti v osebni in poklicni življenju. Morali bi opozarjati in varovati tako zakonodajo v šolstvu, ki bo vzpodbujala poštenost in resnicoljubnost kot temeljni vrednoti v življenju posameznika in družbe.

Letos julija je DKPS organiziralo 59. mednarodni kongres SIESC (Evropsko združenje krščanskih učiteljev). V čem vidite priložnosti mednarodnega povezovanja učiteljev?

Povezovanje učiteljev je potrebno predvsem zaradi posredovanja in vrednotenja izkušenj v deželah, od koder učitelji prihajajo. Pomembno je tudi zaradi umestitve dobrih praks v naš skupni evropski prostor. Ne nazadnje je pomembno tudi zaradi spoznavanja države gostiteljice in njenih naravnih ter kulturnih danosti.

Naslov kongresa je bil *Umetnost, duhovnost in vzgoja*. Kako se ti pojmi prepletajo? Ali imajo svoje mesto v šoli?

Že sama vzgoja je bolj umetnost kot znanost, ker smo si tako zelo različni. Poleg tega naj bi nas umetnost na vseh področjih navajala na lepoto, nekaj lepega, kar bi bilo zelo koristno za duha, ki obstaja v vsakem človeku, tudi v otroku. Stanje duha je v veliki meri odvisno od (ne)vzgoje k opazovanju in ustvarjanju umetnosti, preko nje pa k lepemu. Žal te povezanosti v šoli, v kateri sem službovala, nisem občutila. Učitelju/vzgojitelju je prepuščeno, koliko zna in zmore povezati vse troje. Če bi bilo to vgrajeno v šolski sistem in uvedeno v prakso, ne bi naredili toliko hudega s prakticiranjem permissivne vzgoje, ki se vleče še danes.

Bl. Anton Martin Slomšek je od leta 2004 zavetnik učiteljev, vzgojiteljev in katehetov. Česa se lahko od njega še danes naučimo?

Blaženi Anton Martin Slomšek nam je lahko svetel vzgled. Njegov lik vzgojitelja in učitelja je danes zopet zelo potreben. Znal je gledati, poslušati, opazovati ter v preprostem in jasnem slovenskem jeziku učiti otroke in svetovati odraslim. Bil je vizionar. Videl in opozarjal je na nevarnosti, ki tudi danes pretijo na vsakem koraku. Poznal je značaj trdnega slovenskega človeka in vedel je, kaj potrebuje.

Kakšen naj bo učitelj? Kaj bi svetovali učiteljem, ki šele začenjajo svojo učiteljsko pot?

Učitelj naj bo razgledan, strokovno dobro podkovan, vendar naj ne misli

o sebi, da zna več kot drugi. Nikoli naj se ne ponaša, napihuje. Naj ga ne bo sram, če se mora kdaj za kakšno napako ali nerodnost opravičiti ali reči na pripombo kakšnega bistrout-

Slavka Janša

mnega učenca, da nečesa ne pozna in da bo pogledal ter naslednji dan/uro podal jasen odgovor. Naj bo pošten v odnosu do vseh učencev, kar pa ne pomeni biti enak. Naj postavi jasna in sprejemljiva pravila obnašanja v razredu in pri tem vztraja. V začetku naj bo strog, proti koncu lahko malo popusti, da ne bo nihče zmagovalec/poraženec. Naj se ne pogaja z učenecem/starši, kot bi bili na tržnici. *Da* naj bo *da*, *ne* naj bo *ne*. Starše naj obvešča tudi o dobrih, vzpodbudnih novicah v zvezi z dosežki in ravnanjem njihovega otroka.

Kot je nekoč rekla moja sošolka na Pedagoški akademiji, učiteljica z dolgoletno prakso, s katero se v celoti strinjam: »Najbolj uspešen je tisti učitelj, ki si dovoli biti tudi učenec svojih učencev.« ■